

Tillsyn av avverkningar som berör fornlämningar 2015

Jämtlands län

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Omslagsbild

Avverkad yta vid Havnäs i Alanäs socken, Strömsunds kommun.

Foto: Olle Hörfors/Länsstyrelsen Jämtlands län.

Utgiven av

Länsstyrelsen Jämtlands län

April 2016

Beställningsadress

Länsstyrelsen Jämtlands län

831 86 Östersund

Telefon 010-225 30 00

Ansvarig

Olle Hörfors

Text

Olle Hörfors

Tryck

Länsstyrelsens tryckeri, Östersund 2016

Löpnummer

2016:25

Diarienummer

431-5802-2015

Publikationen kan laddas ner från Länsstyrelsens hemsida
www.lansstyrelsen.se/jamtland

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
Bakgrund.....	5
Definition av tillsynsbegreppet	5
Länsstyrelsens praxis i avverkningsärenden	6
Tillsynen 2015 i Jämtlands län.....	6
Utfall av tillsynen	7
Skadeklassning Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen 2015.....	10
1. Arvesund 2:14.....	14
Länsstyrelsens bedömning	14
2. Bodsjöbyn 1:9	18
Länsstyrelsens bedömning	18
3. Flyn 1:10.....	22
Länsstyrelsens bedömning	22
4. Havnäs 2:196	26
Länsstyrelsens bedömning	26
5 och 6. Klockåsen 1:10 och 3:1	30
Länsstyrelsens bedömning	30
8. Stugubyn 1:19.....	35
Länsstyrelsens bedömning	35
9. Stugubyn 1:23	39
Länsstyrelsens bedömning	39
9. Stugubyn 3:5	43
Länsstyrelsens bedömning	43
9. Överammer 2:1.....	48
Länsstyrelsens bedömning	48
Tillsyn av avverkningar som berör fornlämning 2015	52

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jämtlands län fattade den 10 augusti 2015 beslut om tillsyn av fornlämningar som finns på skiften där avverkning planerades under år 2012. Tillsynen sker enligt ovan angivna kapitel och paragrafer i kulturmiljölagen (1988:950). Tillsynen var avsedd att omfatta fältgranskning av minst tio avverkningar i Jämtlands län.

På fyra av tio lokaler som besöktes fanns skador som enligt Riksantikvarieämbetets (Raä) och Skogsstyrelsens definition bör ges betyg 2 eller ringa påverkan. Orsaken var i de flesta fall att ris lämnats eller att körskador på fornlämningen uppstått.

Körskadorna berodde i samtliga fall på att fornlämningarna markerats för dåligt.

I många fall hade kulturstubbar och utmärkning med band skett på eller till och med innanför vallen till fångstgropar.

På ytterligare två lokaler, Bodsjöbyn och Stugubyn 1:19 finns stor risk för att skador ska uppstå om avverkning och markberedning ska ske, detta på grund av samma dåliga utmärkning. Två objekt, Arvesund och Stugubyn 1:19 har undgått skador trots dålig uppmärkning av fornlämningarna.

I det fall statistik alls ska räknas på 10 objekt innebär utfallet visar att 40 procent av avverkningarna uppvisar skador enligt Riksantikvarieämbetets och Skogsstyrelsens definition och att ytterligare 40 procent riskerar eller har riskerat att skadas till följd av dålig uppmärkning.

Träd med spår av lövtäkt. Klockåsen 3:1.

Bakgrund

I Jämtlands län genomförs årligen cirka 80–110 avverkningar som på ett eller annat sätt berör fornlämningar.

Inom alla skogslänen i norra Sverige har avverkningarna under de senaste årtiondena inneburit att ett stort antal fornlämningar i skogsmark skadats. Endera av körning med tunga maskiner eller av olika former av markberedning.

Ett arbete för att avhjälpa dessa problem har i Jämtlands län sedan millenieskiftet genomförts i samarbete mellan Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen. Arbetet har bland annat bestått i utbildningar, både av skogsvårdshandläggare och planerare, maskinförare med mera inom skogsbruket. Fältrådgivning och uppföljning och återkoppling efter färdiga avverkningar och återbeskogningar har varit andra viktiga delar.

Efter tre år kan man räkna med att samtliga åtgärder som planerats vid en avverkning ska vara färdigställda. Det gäller såväl avverkning som utförsel av virke, markberedning och plantering. Skälet till att välja ärenden från 2012 är därför att de tre åren nu gått.

Tillsynen utgör en del av det ovan beskrivna arbetet med att minska skador på fornlämningar i samband med skogsbruk.

Definition av tillsynsbegreppet

Tillsynsbegreppet har varit föremål för många diskussioner, och har, i olika sammanhang och enligt olika lagstiftningar, definierats på olika sätt. Generellt kan sägas att tillsyn antingen definierats som ett snävt begrepp eller som ett vidare. Medan det snävare begreppet innefattar kontroll av hur lagarna efterlevs samt åtgärder för att uppnå rättelse vid eventuella brister, omfattar det vidare begreppet även andra åtgärder som vidtas för att intentionerna i lagstiftningen ska uppfyllas, så som information, rådgivning och tillståndsprövning.

Under senare år har fokus i diskussionerna kring vad tillsyn bör omfatta kommit att flyttas från det bredare begreppet till ett snävare. Förskjutningen i synsätt har kommit till uttryck dels i Tillsynsutredningen (SOU 2004:100), och dels i regeringens skrivelse "En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn" (2009/10:79).

I den senare skrivelsen definieras tillsyn enligt följande:

"Begreppet tillsyn bör främst användas för verksamhet som avser självständig granskning för att kontrollera om tillsynsobjekt uppfyller krav som följer av lagar och andra bindande föreskrifter och vid behov kan leda till beslut om åtgärder som syftar till att åstadkomma rättelse av den objektsansvarige...//.. Som utgångspunkt bör därför gälla att tillsynen ska avse efterlevnaden av bindande föreskrifter."

Lagen (1988:950) om kulturminnen (KML) saknar egen definition av begreppet, varför det står länsstyrelserna fritt att utifrån generella definitioner och riktlinjer för tillsyn, samt utifrån föreskrifter för lagstiftningen, skapa en fungerande praxis för tillsynen inom området. Den gemensamma tillsynskampanjen utgår ifrån tillsynsutredningens och regeringsskrivelsens definition av tillsyn, och tar därigenom även fasta på regeringens bedömning att tillsynen för att bli mer effektiv och rättssäker bör vara tydligare och mer enhetlig. Genom mer enhetliga begrepp och regler ges de många verksamhetsutövare som står under tillsyn enligt regleringar i flera olika lagar och av flera tillsynsorgan bättre förutsättningar att följa gällande regler. Ytterst är tillsynens syfte att medborgarna ska kunna vara förvissade om att deras intressen tas till vara.

Länsstyrelsens praxis i avverkningsärenden

Länsstyrelsen i Jämtlands län har tillsammans med Skogsstyrelsen utvecklat en praxis där Skogsstyrelsens arkeologer på vårt uppdrag granskar inkomna avverkningsärenden under tillsyn från oss. Ärendena inklusive Skogsstyrelsens arkeologers rådgivning lämnas till Länsstyrelsen för information. Länsstyrelsen genomför löpande granskning av ärendena dels i fält och dels byråmässigt. Vi skriver därmed varken beslut eller meddelande då detta hanteras av Skogsstyrelsen själva.

Skogsstyrelsens och Länsstyrelsens gemensamma informationsblad som ersätter därmed Länsstyrelsens beslut i enskilda ärenden.

Tillsynen 2015 i Jämtlands län

I Jämtlands län har tio avverkningar granskats i fält under 2015.

Urvalet har huvudsakligen gällt Skogsstyrelsens södra förvaltningsdistrikt och Ragunda och Bräcke kommuner. Två objekt i Strömsund kommun, ett i Åre kommun och två i Östersunds kommun har granskats i samband med andra ärenden i samma trakter.

De objekt som granskats var alla anmälda för avverkning 2012, detta för att så många åtgärder som möjligt skulle ha hunnits med. 2012 var handläggning enligt FURA-modellen (se nedan) omsatt i praktisk handling sedan 2010.

I Jämtlands län har sedan några år tillbaka projekten "En dörr in" och "FURA" arbetat med hanteringen av avverkningsärenden. Syftet har varit att dels förenkla handläggningen för markägare och skogsbolag genom se till att de kan vända sig till samma institution för handläggning av fornminnesfrågor vid avverkning. Dels en satsning på ett tätare samarbete mellan Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. Detta

har bland annat inneburit att arkeologer anställda vid Skogsstyrelsen på ett tidigt stadium kunna komma in i ärendeprocessen med rådgivning och praktiskt hjälp med utmärkning av fornlämning med mera. Samtidigt har satsningar på utbildning av skogsägare, skogsbolagsanställda och inte minst Skogsstyrelsens egna planerare varit en viktig del av arbetet.

Det har därför varit en allmän uppfattning att de stora skador på fornlämningsbeståndet som skogsbruket orsakat inte minst i Jämtlands län på senare år minskat i och med den ökade medvetenhet hos brukarna som åstadkommit tillsammans med den förbättring av myndigheternas arbetsrutiner som också skett. Detta har dock hittills inte kunnat beläggas.

Utfall av tillsynen

På fyra av tio lokaler som besöktes fanns skador som enligt Riksantikvarieämbetes och Skogsstyrelsens definition bör ges betyg 2 eller ringa påverkan. Orsaken var i de flesta fall att ris lämnats eller att körskador på fornlämningen uppstått.

Körskadorna berodde i samtliga fall på att fornlämningarna markerats för dåligt. I många fall hade kulturstubbar och utmärkning med band skett på eller till och med innanför vallen till fångstgropar.

På ytterligare två lokaler, Bodsjöbyn och Stugubyn 1:19 finns stor risk för att skador ska uppstå om avverkning och markberedning ska ske, detta på grund av samma dåliga utmärkning. Två objekt, Arvesund och Stugubyn 1:19 har undgått skador trots dålig uppmärkning av fornlämningarna.

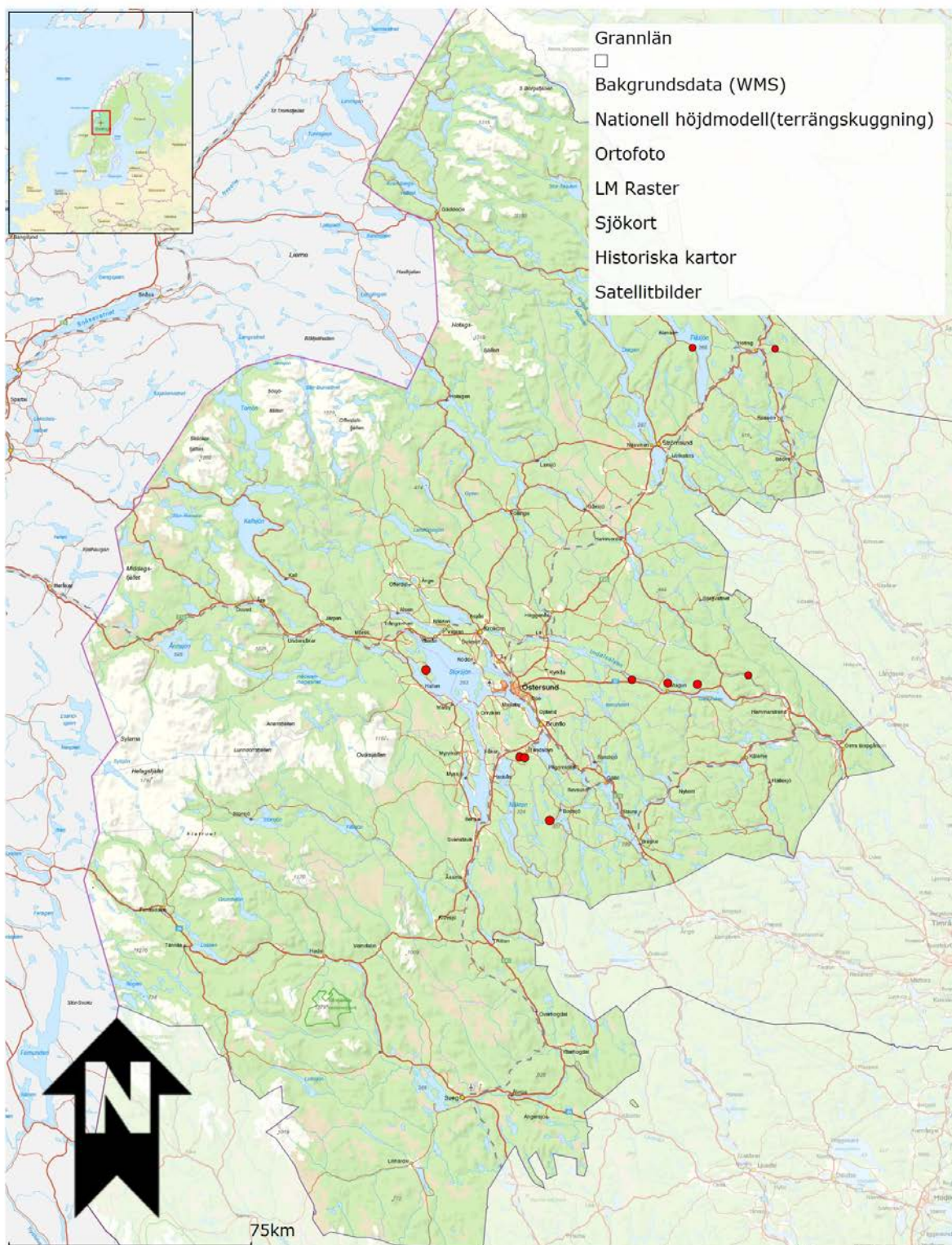
I det fall statistik alls ska räknas på tio objekt innebär utfallet visar att 40 procent av avverkningarna uppvisar skador enligt Riksantikvarieämbetets och Skogsstyrelsens definition och att ytterligare 40 procent riskerar eller har riskerat att skadas till följd av dålig uppmärkning.

Tillsyn avverkningar 2015 Jämtlands län

	Mark- beredning	Plantering	Nedrisning	Körskador	Samlad bedömning
Arvesund 2:14	1	1	1	1	1
Bodsjöbyn 1:9	1	1	1	1	1
Flyn 1:10	0	1	1	1	1
Havnäs 2:196	1	1	1	1	1
Klockåsen 1:10	0	1	2	1	2
Klockåsen 3:1	0	1	1	1	1
Stugubyn 1:19	1	1	1	1	1
Stugubyn 1:23	1	1	2	2	2
Stugubyn 3:5	1	1	1	2	2
Överammer 2:1	1	1	1	1	1

	Fastighet	Kommun	Avverkat år	Utfall	Skadenivå enl. nedan
1	Arvesund 2:14	Åre	2012	Inga skador, dålig utmärkning av fornlämning	1
2	Bodsjöbyn 1:9	Bräcke	Ej avverkat	Inga skador, dålig utmärkning av fornlämning	1
3	Flyn 1:10	Strömsund	2012	Utan anmärkning	1
4	Havnäs 2:196	Strömsund	2012	Utan anmärkning	1
5	Klockåsen 1:10	Östersund	2012	Nedrisning på delar av fornlämningen	2
6	Klockåsen 3:1	Östersund	2012	Utan anmärkning	1
7	Stugubyn 1:19	Ragunda	2012	Inga skador, dålig utmärkning av fornlämning	1
8	Stugubyn 1:23	Ragunda	2012	Körskador, nedrisning	2
9	Stugubyn 3:5	Ragunda	2012	Körskada, dålig utmärkning av fornlämning	2
10	Överammer 2:1	Ragunda	2012	Utan anmärkning	1

Platser där tillsyn av avverkningar skett 2015

© Länsstyrelsen, Lantmäteriet, NVDB, ESRI Inc, RAA, SGU, Sjöfartsverket, SMHI, SVO, SCB, SJV, FM, Bergsstaten, SLU

Skala 1:1487288

Skadeklassning Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen 2015

Betyg	Allmänt	Körskador	Markberedning	Avverkningsrester	Övrigt
Betyg 0 Ej aktuellt.	Används endast i de fall då markberedning inte är aktuellt på avverknings- och detta tydligt framgår av avverkningsanmälan.	X	X	X	X
Betyg 1 Ingen, alternativt positiv, påverkan på objektet.	Preparatsvärdet är oförändrat och upplevelsevärdet (synbarheten) är oförändrat eller förbättrat.	Grunda körspår kan förekomma på mindre känsliga lämningar, till exempel sentida åkrar om körspåren bedöms som oundvikliga i samband med skogsbruksåtgärden. Inga andra körspår som bedöms påverka lämningen negativt är tillåtna.	Inom lämningar där det bedöms att markberedning har förekommit ska denna vara utförd med hänsyn till lämningens enskilda element (husgrunder, vägar, terrasskanter etc. får inte vara markberedda).	Mindre mängder ris och avverkningsrester som inte påverkar lämningarnas synbarhet får förekomma.	

Betyg	Allmänt	Körskador	Markberedning	Avverkningsrester	Övrigt
Betyg 2 Liten negativ påverkan/ ringa åverkan.	Lämningarna är fortfarande synliga, väsentligen oskadade och deras form och karaktär är bibehållen. Liten negativ påverkan/ ringa åverkan behövs med undantag för överrisning inte åtgärdas.	Körspår kan förekomma på ystora lämningar, men detta ska ha skett i så ringa omfattning att detta endast bedöms ha haft en liten negativ påverkan. Lämningen kan ha utsatts för tryck av en maskin om detta inte bedöms ha skadat lämningen. I konstruktioner är stenarnas läge i huvudsak oförändrade. På lämningar med känsligt preparatvärde får körspår som trängt ner till marklagren under förnan inte förekomma.	På mindre känsliga lämningar (till exempel sentida åkrar) kan djupare spår efter markberedning tolereras.	Ris och avverkningsrester kan ha lämnats på lämningarna, men dessa är fortfarande synliga.	
Betyg 3 Negativ påverkan/skada	En skada är reversibel. Skador är tydlig yttre åverkan som inte förmodas påverka lämningens vetenskapliga informationsinnehåll men som förändrar upplevelsevärdet negativt och därför bör återställas.	Exempel på skador är stenar som rubbats i utkanten av en gravanläggning, körspår, djupare än vad som angivits ovan (betyg 2).	Markberedningsspår som inte påverkar kulturlager och anläggningar i fornlämningssområdet. Eller villkorssområdet.	Övertäckning som måste åtgärdas – till exempel kraftig nedrisning som täcker lämningarna betraktas som skada.	

Betyg	Allmänt	Körskador	Markberedning	Avverkningsrester	Övrigt
Betyg 4 Stor negativ påverkan/grov skada.	En grov skada är irreversibel. Grov skada bedöms om skadan förmodas påverka lämningens, fornlämningsområdets eller villkorsområdets vetenskapliga informationsinnehåll. Grova skador bör undersökas arkeologiskt innan återställning.	Körskador som blottlagt kulturlager och anläggningar, marknivåförändringar som åstadkommit genom tryck av maskin är grova skador.	Exempel på grova skador är markberedningsskador i lämningen samt i kulturlager och anläggningar inom ett fornlämningsområde eller villkorsområde	X	Rotvältor som är indirekt orsakade av skogsbruket, till exempel efter en stormfälld frötall som stått i en lämning och efter stormfälld skog på lämningar som ligger omedelbart intill en avverkningsyta och där ingen skyddszon med skog lämnats mellan lämningen och avverkningsytan räknas som grova skador

Natur möter täkt. Lien, Ragunda.
Foto: Olle Lundgren, Länsstyrelsen Jämtlands län.

1. Arvesund 2:14

Länsstyrelsens dnr:	431-7773-2012
Skogsstyrelsens dnr:	A45151-2012
Markägare:	Privat
Utförarens beteckning:	1114016
Utförare och ombud:	Per-Anders Östberg, Norrskog
Fornlämning RAÄ-nr:	48:4 och 183
Socken:	Hallen
Fastighet:	Arvesund 2:14
Kommun:	Åre
Län:	Jämtlands län
Datum för tillsyn:	2015-08-23
Närvarande vid tillsynen:	Olle Hörfors

Redovisning av tillsynen på, fornlämning Raä 48:4 och 183 Hallens socken

Länsstyrelsen har den 23 augusti 2015 genomfört tillsyn av hur arbetsföretaget uppfyllt villkoren i beslutet om avverkning på fornlämning Raä 48:4 och 183 Hallens socken. Utifrån framtagna bedömningskriterier kan konstateras följande.

- » Avverkning och bortforsling var genomförd.
- » Markberedning med fläckberedare var genomförd.
- » Fornlämningarna var dåligt markerade med kulturstubbar och band.
- » Inga skador på fornlämningarna inom området har uppkommit.

Länsstyrelsens bedömning

- » Fornlämningarna var markerade med ett fåtal kulturstubbar (2–3 stycken). Täckgropen Raä Hallen 383:1 är dessutom omgiven av ett antal utsparade mindre granar som bildar en ridå mot söder.
- » Inga skador fanns på fornlämningarna.
- » Markberedningsgropar på ett avstånd av 6–7 meter från fornlämningarnas utkanter. Väl snål men acceptabel nivå.

1. Fornlämning RAÄ-nr: Raä Hallen 48:4 och 183
2. Fornlämningstyp: Fångstgrop och täktgrop
3. Fornminnesinventerad av RAÄ: 1969/2009 och 2009

Har Länsstyrelsens villkor/riktlinjer uppfyllts

4. Markberedning
 - ☒ Ja ☐ Nej
 - Kommentar:*

5. Plantering

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

6. Nedrisning

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

7. Mark/körskador

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

8. Andra angivna villkor/riktlinjer

☐ Ja ☐ Nej

9. Skada enligt Riksantikvarieämbetets definition nedan

1 -

2 -

3 -

Kommentar:

Ingen skada på fornlämningarna. Relativt snåla marginaler på markberedningen.

Betyg 1. Inga skador.

Fångstgrop Raä Hallen 48:1 som givits alltför dålig markering. Kulturstubbarna är för få och delvis innanför vallen. Bandning saknas. Gropen har ändå undgått att skadas.

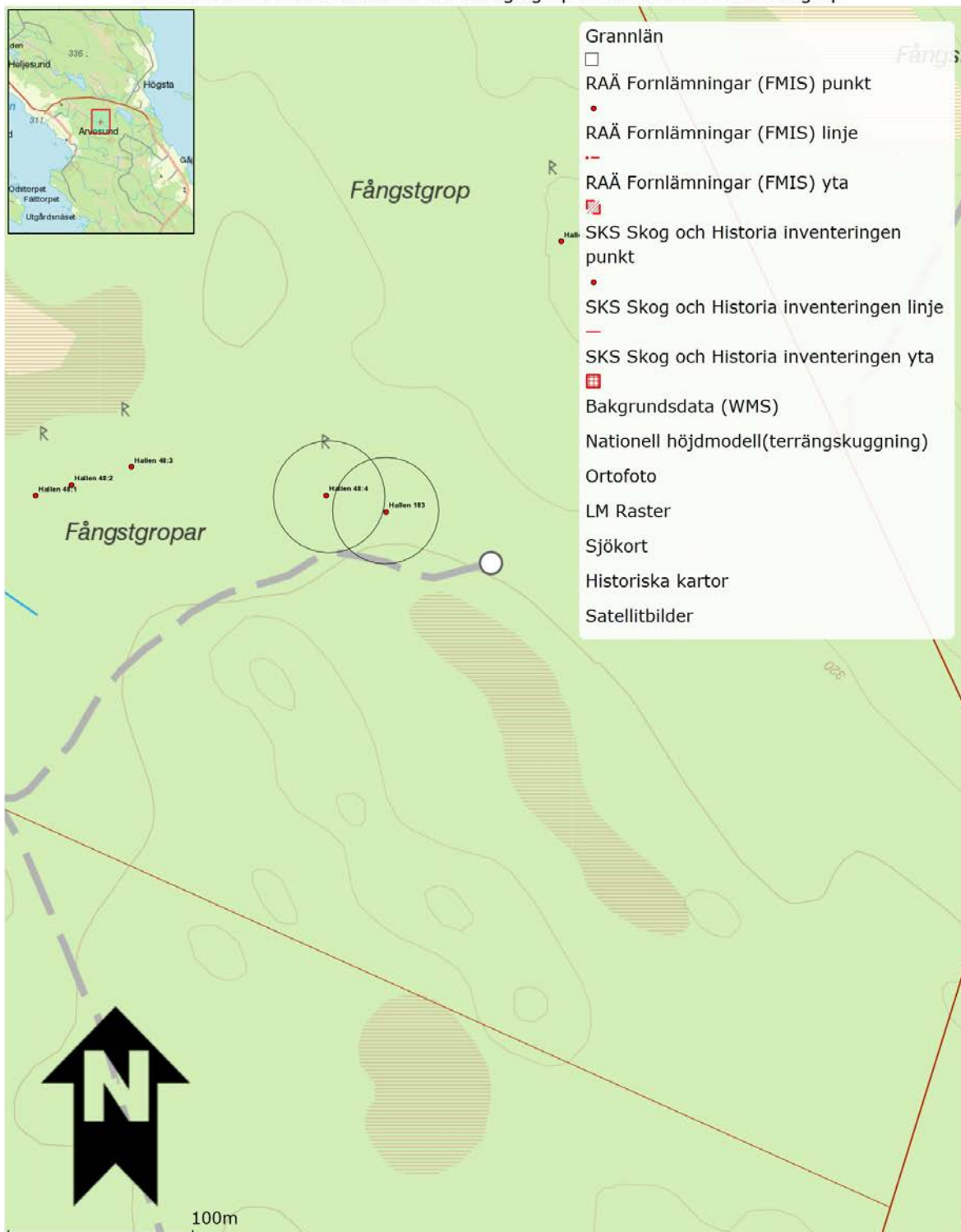
Översikt över den avverkade ytan

Täktgropen, Raä Hallen 183.

Avverkningsanmälan

Arvesund 2:14 Åre. Raä Hallen 48:4 fångstgrop och Raä Hallen 183 täktgrop

© Länsstyrelsen, Lantmäteriet, NVDB, ESRI Inc, RAÄ, SGU, Sjöfartsverket, SMHI, SVO, SCB, SJV, FM, Bergsstaten, SLU

Skala 1:2636

2. Bodsjöbyn 1:9

Länsstyrelsens dnr:	431-6147-2012
Skogsstyrelsens dnr:	A30709-2012
Markägare:	SCA
Utförarens beteckning:	SCA-0000-8750
Utförare och ombud:	SCA Svenstavik, Börje Folkesson
Fornlämning RAÄ-nr:	1:1-4
Socken:	Bodsjö
Fastighet:	Bodsjöbyn 1:9
Kommun:	Bräcke
Län:	Jämtlands län
Datum för tillsyn:	2015-08-23
Närvarande vid tillsynen:	Olle Hörfors

Redovisning av tillsynen på, fornlämning Raä 1:1-4 i Bräcke socken.

Länsstyrelsen har den 23 augusti 2015 genomfört tillsyn av hur arbetsföretaget uppfyllt villkoren i beslutet om avverkning på fornlämning Raä 1:1-4 i Bodsjö socken. Utifrån framtagna bedömningskriterier kan konstateras följande:

- » Avverkning var inte genomförd.
- » Fornlämningarna var dåligt markerade.
- » Inga skador på fornlämningarna inom området har uppkommit.

Länsstyrelsens bedömning

- » Avverkningen är inte utförd.
- » Delar av skiftet stormskadat särskilt kring fångstgroparna 1 och 2.
- » Fångstgroparna var markerade med hänsynsband som dock placerats på träd som växer på vällen eller i gropen. Därmed riskerar fornlämningen att skadas om en avverkning kommer till stånd. Inför kommande avverkning ska kulturstubbar ställas längre ut, minst tio meter.

1. Fornlämning RAÄ-nr: Raä Bodsjö 1:1-4
2. Fornlämningstyp: Fångstgropar
3. Fornminnesinventerad av RAÄ: 1968/2005

Har Länsstyrelsens villkor/riktlinjer uppfyllts

4. Markberedning
☒ Ja ☐ Nej
Kommentar:
5. Plantering
☒ Ja ☐ Nej
Kommentar:

6. Nedrisning

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

7. Mark/körskador

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

8. Andra angivna villkor/riktlinjer

☐ Ja ☐ Nej

9. Skada enligt Riksantikvarieämbetets definition nedan

1 -

2 -

3 -

Kommentar:

Ingen skada på fornlämningen då denna ej är genomförd.

Fornlämningsbanden är placerade på träd som växer på vallen till fångstgroparna varför dessa riskerar att skadas vid kommande avverkning. Inför en sådan ska nya fornminnesmarkeringar sättas upp med en marginal av minst tio meter till vallen. Inga uppgifter om markberedning i planen.

Betyg 1. Ingen avverkning har ännu förekommit.

Översikt över den avverkningsplanerade ytan.

Fångstgropen Raä Bodsjö 1:1. Stormfällan i bakgrunden. Fornlämningsbandet sitter på ett träd som växer innanför vällen.

Fångstgropen Raä Bodsjö 1:2 var helt täckt av stormfällan.

Bodsjöbyn 1:9

Raä Bodsjö 1:1-4 fångstgropar

© Länsstyrelsen, Lantmäteriet, NVDB, ESRI Inc, RAA, SGU, Sjöfartsverket, SMHI, SVO, SCB, SJV, FM, Bergsstaten, SLU

Skala 1:6883

3. Flyn 1:10

Länsstyrelsens dnr:	431-6683-2012
Skogsstyrelsens dnr:	A29931-2012
Markägare:	SCA
Utförarens dnr:	SCA-0000-8648
Ombud:	Ambjörn Forslund, SCA Strömsund
Fornlämning RAÄ-nr:	96:1 och 97:1
Socken:	Bodum
Fastighet:	Flyn 1:10
Kommun:	Strömsund
Län:	Jämtlands län
Datum för tillsyn:	2015-10-11
Närvarande vid tillsynen:	Olle Hörfors

Redovisning av tillsyn på fornlämning Raä 96:1 och 97:1 i Bodums socken.

Länsstyrelsen har den 11 oktober 2015 genomfört tillsyn av hur arbetsföretaget uppfyllt villkoren i beslutet om avverkning på fornlämning Raä 96:1 och 97:1 i Bodums socken. Utifrån framtagna bedömningskriterier kan konstateras följande:

- » Avverkning var genomförd endast utanför fornlämningen.
- » Fornlämningarna var markerade med band och inte avverkade.

Länsstyrelsens bedömning

- » Fornlämningen som består av två boplatser ligger i det inre av Flottaviken på en delvis flack och sank strand.
- » Fornlämningsområdet var markerat med band, men ingen avverkning hade skett i fornlämningsområdet.
- » Inga skador av avverkning.

1. Fornlämning RAÄ-nr: Raä Bodum 96:1 och 97:1
2. Fornlämningstyp: Boplatser
3. Fornminnesinventerad av RAÄ: 1970/2005

Har Länsstyrelsens villkor/riktlinjer uppfyllts

4. Markberedning
☒ Ja ☐ Nej
Kommentar:
5. Plantering
☒ Ja ☐ Nej
Kommentar:
6. Nedrisning
☒ Ja ☐ Nej
Kommentar:

7. Mark/körskador

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

8. Andra angivna villkor/riktlinjer

☐ Ja ☐ Nej

Kommentar:

9. Skada enligt Riksantikvarieämbetets definition nedan

1 -

2 -

3 -

Kommentar:

Ingen skada på fornlämningen. Tillräckligt med träd är lämnade för att stormskador ska kunna undvikas i framtiden.

Betyg 1. Inga skador och ingen planerad markberedning.

Grill och rastplats på Flottaudden direkt norr om avverkningsområdet.

Båda boplatserna ligger vid det inre av Flottaviken. Stranden är relativt sank och långgrund.

Boplatserna är inte avverkade.

Flyn 1:10 Strömsund

Raä Bodum 96:1 och 97:1 Stenåldersboplatser

© Länsstyrelsen, Lantmäteriet, NVDB, ESRI Inc, RAA, SGU, Sjöfartsverket, SMHI, SVO, SCB, SJV, FM, Bergsstaten, SLU

Skala 1:2329

4. Havnäs 2:196

Länsstyrelsens dnr:	431-5744-12
Skogsstyrelsens dnr:	A26645-2012
Markägare:	SCA
Utförarens beteckning:	SCA-0000-8212
Utförare och ombud:	SCA Strömsund, Marcus Eriksson
Fornlämning RAÄ-nr:	Raä 44:1
Socken:	Alanäs
Fastighet:	Havsnäs 2:196
Kommun:	Strömsund
Län:	Jämtlands län
Datum för tillsyn:	2015-10-11
Närvarande vid tillsynen:	Olle Hörfors

Redovisning av tillsynen på, fornlämning Raä 44:1 i Alanäs socken.

Länsstyrelsen har den 28 oktober 2015 genomfört tillsyn av hur arbetsföretaget uppfyllt villkoren i beslutet om avverkning på fornlämning Raä 44:1 i Alanässocken. Utifrån framtagna bedömningskriterier kan konstateras följande:

- » Kalavverkning var genomförd.
- » Fornlämningen var utmarkerad med fornlämningsband.
- » Fornlämningen var inte avverkad. En dunge runt lämningsmarkeringen lämnad.
- » Markberedning med fläckberedare har skett.
- » Körspår förekommer, dock endast utanför fornlämningen.
- » Stora mängder ris kvarligger.

Länsstyrelsens bedömning

- » Avverkning och markberedning med fläckberedare utförd. Markberedningen går ända ned till cirka fem meter från sjön. Stora mängder ris, upp till hela träd i storlek, kvarligger över hela ytan.
- » Fornlämningen Raä Alanäs 44:1 utgörs av en boplatz där skärvsten hittats vid stranden. Ingen geometri är inritad. Kring inprickningen har en cirka 15 meter i diameter stor rund hänsynszon lämnats.
- » Ingen skärvsten påträffades i markberedningsgroparna vare sig kring hänsynszonen eller längs stranden söder om denna varför det inte är troligt att boplatsen sträcker sig utanför det markerade området. Det är därför inte heller troligt att den skadats vid avverkning och markberedning.

1. Fornlämning RAÄ-nr: Raä 44:1, i Alaäs socken
2. Fornlämningstyp: Boplatz
3. Fornminnesinventerad av RAÄ: 1972, 2005

Har Länsstyrelsens villkor/riktlinjer uppfyllts

4. Markberedning

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

5. Plantering

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

6. Nedrisning

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

Nedrisning är omfattande men förekommer inte inom fornlämningen.

7. Mark/körskador

☐ Ja ☒ Nej

Kommentar:

Endast utanför fornlämningen.

8. Skada enligt Riksantikvarieämbetets definition nedan

1 -

2 -

3 -

Kommentar:

Ingen skada på fornlämningen.

Betyg 1. Ingen skada i samband med avverkning markberedning.

Fornlämningen var belägen i en dunge (rakt fram i bild) som sparats ut vid avverkningen.

Utsparad rund dunge där fornlämningen finns. En smalkantzön mot sjön har lämnats. I bakgrunden dungen med fornlämningen.

Stora mängder ris, upp till hela träd i storlek och närmast helt marktäckande låg kvar över hela avverkningsområdet med undantag för själva fornlämningen.

Avverkningsanmälan

Havsnäs 2:196 Raä Alanäs 44:1 boplats

© Länsstyrelsen, Lantmäteriet, NVDB, ESRI Inc, RAA, SGU, Sjöfartsverket, SMHI, SVO, SCB, SJV, FM, Bergsstaten, SLU

Skala 1:10414

5 och 6. Klockåsen 1:10 och 3:1

Länsstyrelsens dnr:	431-7556-12 respektive 431-7558-12
Skogsstyrelsens dnr:	A38774-2012 respektive A38777-2012
Fasthetsägare:	Privat
Utförarens beteckning:	1113573
Utförare och ombud:	Norrskog, Erik Björklund
Fornlämning RAÄ-nr:	Raä 59:1, 221, 230 och 233
Socken:	Näs
Fastighet:	Klocksåsen 1:10 respektive 3:1
Kommun:	Östersund
Län:	Jämtlands län
Datum för tillsyn:	2015-10-28
Närvarande vid tillsynen:	Olle Hörfors

Redovisning av tillsyn på fornlämning Raä 59:1, 221, 230 och 233 i Näs socken.

Länsstyrelsen har den 28 oktober 2015 genomfört tillsyn av hur arbetsföretaget uppfyllt villkoren i beslutet om avverkning på fornlämning Raä 59:1, 221, 230 och 233 i Näs socken. Utifrån framtagna bedömningskriterier kan konstateras följande:

- » Avverkning i form av gallring var genomförd.
- » Fornlämningen var utmarkerad med fornlämningsband.
- » Ingen markberedning eller plantering har skett.
- » Körspår förekommer sparsamt, dock endast utanför fornlämningen.
- » Bitvis kvarligger stora mängder ris också på fornlämningen.

Länsstyrelsens bedömning

- » Detta gäller två avverkningsärenden som berör samma fornlämningar. Raä Näs 59:1 utgörs av ett ödesböle kallat Djupdalen. En geometrisk karta från 1600-talet visar ett ödetorp på platsen. Platsen uppges vara ödejord 1735 och bovallsodling 1835. Uppgifter om att området använts som fäbod in på 1920-talet finns.
- » I området iaktogs vid tillsynen stora tydliga lämningar i form av åkerterrasser och stora odlingsrösen. Flera stora husgrunder, Raä Näs 221, 230 och 233 ligger inom området. Dessa är väl stora för att ha tillhört en fäbodvall och har snarare tillhört en fast bebyggelse. De öppna ytorna verkar fortfarande användas för bete. Stängsling med modernt metallstängsel och el finns. Sammantaget förefaller platsen ha varit uppodlad vid flera olika tillfällen och både anläggningar som kan uppfattas som yngre och äldre finns.
- » Fornlämningens gränser som i SÖ oftast sammanfaller med stängslingen var utmärkta med blågula fornminnessnitslar. Avverkningen har skett genom gallring och urglesning av skogen, både inom fornlämningen och främst utanför på den SÖ sidan.
- » Bitvis är mycket ris lämnat både inom och utanför fornlämningen.
- » En del körspår, dock inga allvarliga förekommer utanför fornlämningen.

- » Bitvis fanns mycket stormfälld skog som delvis verkar vara åtgärdad.
- » Inga skador utöver nedrisning inom fornlämningen.

1. Fornlämning RAÄ-nr: Raä 59:1, 221, 230 och 233 i Näs socken
2. Fornlämningstyp: Ödesböle, torp/fäbod, husgrunder
3. Fornminnesinventerad av RAÄ: 1968, 2013 och 2014

Har Länsstyrelsens villkor/riktlinjer uppfyllts

4. Markberedning

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

5. Plantering

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

6. Nedrisning

☐ Ja ☒ Nej

Kommentar:

Nedrisning förekommer inom en begränsad del (östrordöst) av fornlämningen.

7. Mark/körskador

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

Obetydligt och endast utanför fornlämningen.

8. Skada enligt Riksantikvarieämbetets definition

1 -

2 2

3 -

Kommentar:

Betyg 2 till följd av nedrisning av ett mindre antal lämningar.

Ödesbölet vetter mot öppen betesmark mitt i fornlämningen. Odlingsröse i vänsterkant. I mitten av fornlämningen öppnar sig en ännu öppen betesmark.

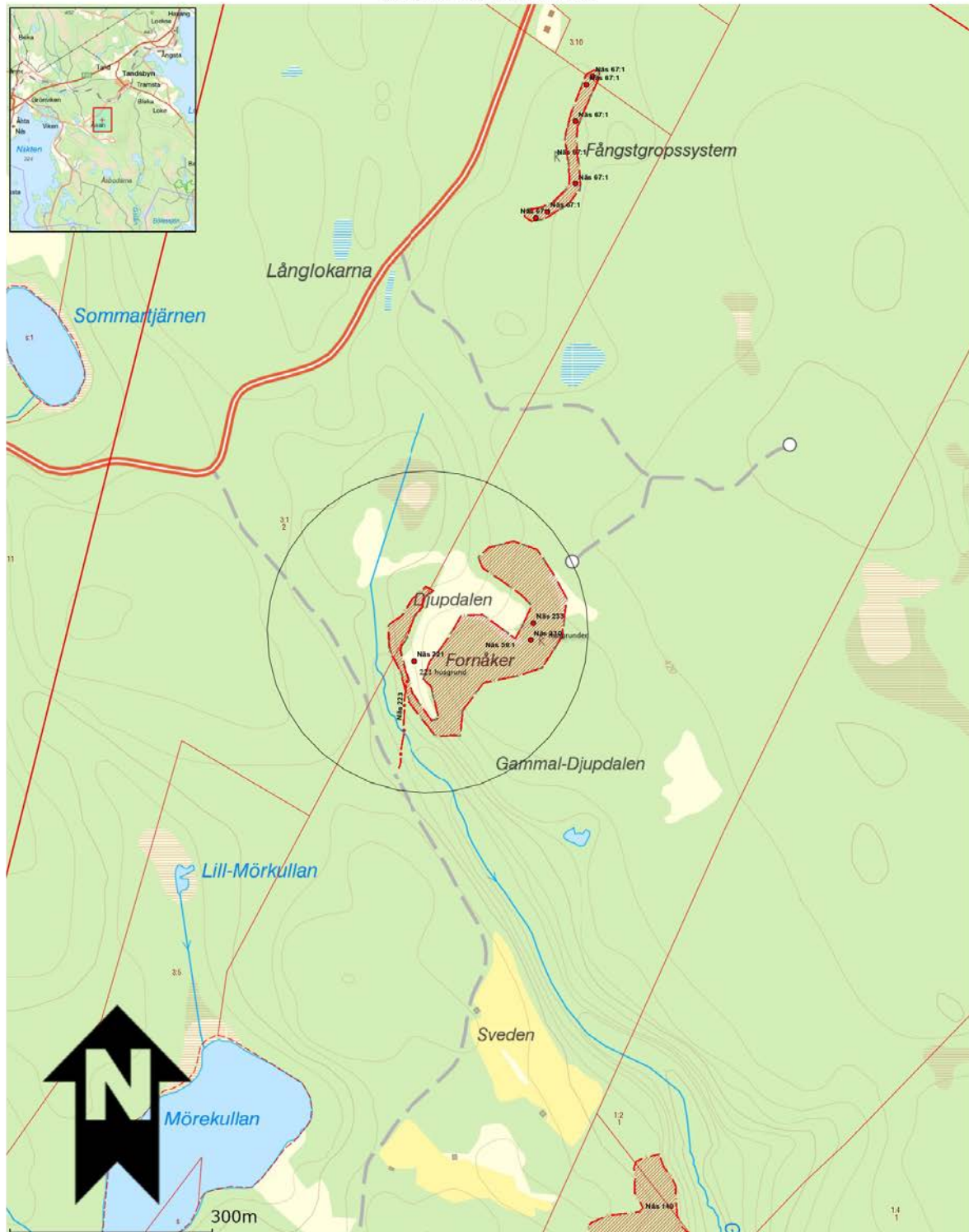
Bilden visar fornminnesband som avgränsar fornlämningen.

En av de stora husgrunderna i området.

Klocksåsen 3:1 och 1:10

Raä Näs 59:1 ödesböle

© Länsstyrelsen, Lantmäteriet, NVDB, ESRI Inc, RAÄ, SGU, Sjöfartsverket, SMHI, SVO, SCB, SJV, FM, Bergsstaten, SLU

Skala 1:7212

Den östnordöstligaste delen av fornlämningen är delvis kraftigt nedrisad. Under riset finns två stora odlingsrösen.

Ett av de stora tydliga odlingsrösen i området.

8. Stugubyn 1:19

Länsstyrelsens dnr: 431-5591-2012
 Skogsstyrelsens dnr: A24665-2012
 Fastighetsägare: SCA
 Utförarens beteckning: SCA-0000-8002
 Utförare och ombud: Ronnie Einarsson, SCA Stugun
 Fornlämning RAÄ-nr: 23:1
 Socken: Stugun
 Fastighet: Stugubyn 1:19
 Kommun: Ragunda
 Län: Jämtlands län
 Datum för tillsyn: 2015-08-13
 Närvarande vid tillsynen: Olle Hörfors

Redovisning av tillsyn på fornlämning Raä 23:1 i Stuguns socken.

Länsstyrelsen har den 13 augusti 2015 genomfört tillsyn av hur arbetsföretaget uppfyllt villkoren i beslutet om avverkning på fornlämning Raä 23:1 i Stuguns socken. Utifrån framtagna bedömningskriterier kan konstateras följande:

- » Avverkning och bortforsling var genomförd.
- » Markberedning var ej genomförd.
- » Fornlämningarna är otillräckligt utmärkta om markberedning ska genomföras.
- » Inga skador på fornlämning fanns vid tillsynen.

Länsstyrelsens bedömning

- » Høgt gräs, älggräs och mjölkört täcker ytan.
- » Tre fångstgropar som utgör de sydligaste i ett system finns i utkanten av skiftet på högre mark ovanför en våtmark.
- » Några få kulturstubbar och mindre granar markerar fångstgroparna. Dessa är placerade på vällen. Detta är olämpligt då det finns uppenbar risk för skador om området ska markberedas. Innan så sker ska nya markeringar sättas upp på ett avstånd av minst tio meter från fångstgropens vall.
- » Inga skador av avverkning.

1. Fornlämning RAÄ-nr: Raä Stugun 23:1
2. Fornlämningstyp: Fångstgropar
3. Fornminnesinventerad av RAÄ: 1968/2005

Har Länsstyrelsens villkor/riktlinjer uppfyllts

4. Markberedning
☒ Ja ☐ Nej
 Kommentar:

5. Plantering

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

6. Nedrisning

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

7. Mark/körskador

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

8. Andra angivna villkor/riktlinjer

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

9. Skada enligt Riksantikvarieämbetets definition nedan

1 -

2 -

3 -

Kommentar:

Kulturstubberna ställda på vallarna till fångstgroparna. Detta innebär en stor risk för att de skadas vid markberedning. Markeringen ska flyttas ut minst tio meter om markberedning blir aktuell.

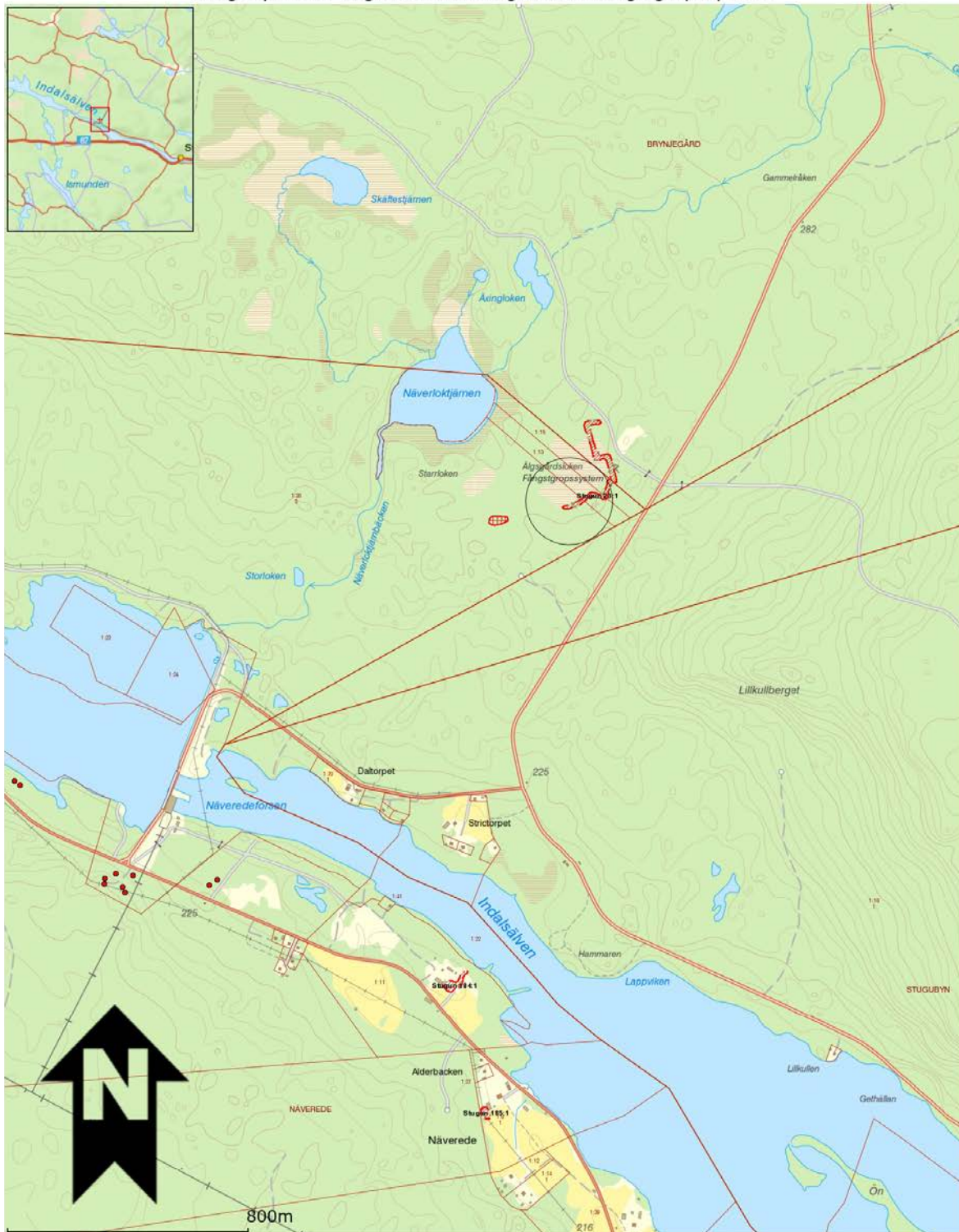
Betyg 1. Inga skador av markberedning eller avverkning.

Översyn av avverkningsytan. Fångstgroparna ligger nedanför kammen längst bort i bild.

Avverkningsanmälan

Stugubyn 1:19 Ragunda. Raå Stugun 23:1 fångstgropssystem

© Länsstyrelsen, Lantmäteriet, NVDB, ESRI Inc, RAA, SGU, Sjöfartsverket, SMHI, SVO, SCB, SJV, FM, Bergsstaten, SLU

Skala 1:16128

Fångstgroparna var delvis svåra att se på grund av högt gräs och otillräckligt med kulturstubbar.

Fångstgroparna var placerade så att de spärrar vägen upp ur en sankmark.

9. Stugubyn 1:23

Länsstyrelsens dnr:	431-4115-2013
Skogsstyrelsens dnr:	A46133-2011
Fastighetsägare:	Ragunda kommun
Utförarens beteckning:	1106168
Utförare:	Norrskog, Harald Josephsson
Fornlämning RAÄ-nr:	Oregistrerade fångstgropar
Socken:	Stugun
Fastighet:	Stugubyn 1:23
Kommun:	Ragunda
Län:	Jämtlands län
Datum för tillsyn:	2015-08-13
Närvarande vid tillsynen:	Olle Hörfors

Redovisning av tillsynen på, oregistrerade fornlämningar i Stuguns socken

Länsstyrelsen har den 23 augusti 2015 genomfört tillsyn av hur arbetsföretaget uppfyllt villkoren i beslutet om avverkning på nyupptäckta fornlämningar i Stuguns socken. Utifrån framtagna bedömningskriterier kan konstateras följande:

- » Avverkning och bortforsling var genomförda.
- » Markberedning med fläckberedare var utförd.
- » Körskador förekommer i hela området, även i anslutning till fornlämning. Båda fångstgroparna har körskador på norra delen av respektive vall.
- » Körskador och nedrisning på fåbodvallen Bergebodarna.
- » Ris kvarliggare på den ena fångstgropen.

Länsstyrelsens bedömning

- » Två fångstgropar observerades i samband med planeringen. Dessa märktes inte ut med kulturstubbar innan området kalavverkades.
- » Vid tidigare besiktning har den ena fångstgropen återfunnits, beskrivits och lagts in i Skog och Historiaregistret medan den andra inte återfanns.
- » Vid besiktningen den 13 augusti 2015 påträffades den andra gropen cirka 30 meter SSV om grop nr 1 och i kanten på avverkningen, direkt före branten mot sankmarken. Grop 2 har samma storlek och konstruktion som grop 1.
- » Även grop 2 var skadad av körning i norr.
- » Markberedning med fläckberedare genomförd. Den närmaste markberedningsspåren låg cirka åtta meter utanför vällen på grop 1 och mellan grop 1 och 2. Grop 2 ej markberedningsskadad.
- » Grop 1 fortfarande kraftigt nedrisad.
- » Högt gräs och mjölkört växer i hela området.

1. Fornlämning RAÄ-nr: SoH31187, SoH3118986, SoH3118987
2. Fornlämningstyp: Fångstgrop, fäbod, stentäkt, oregistrerad fångstgrop
3. Fornminnesinventerad av Raä: -

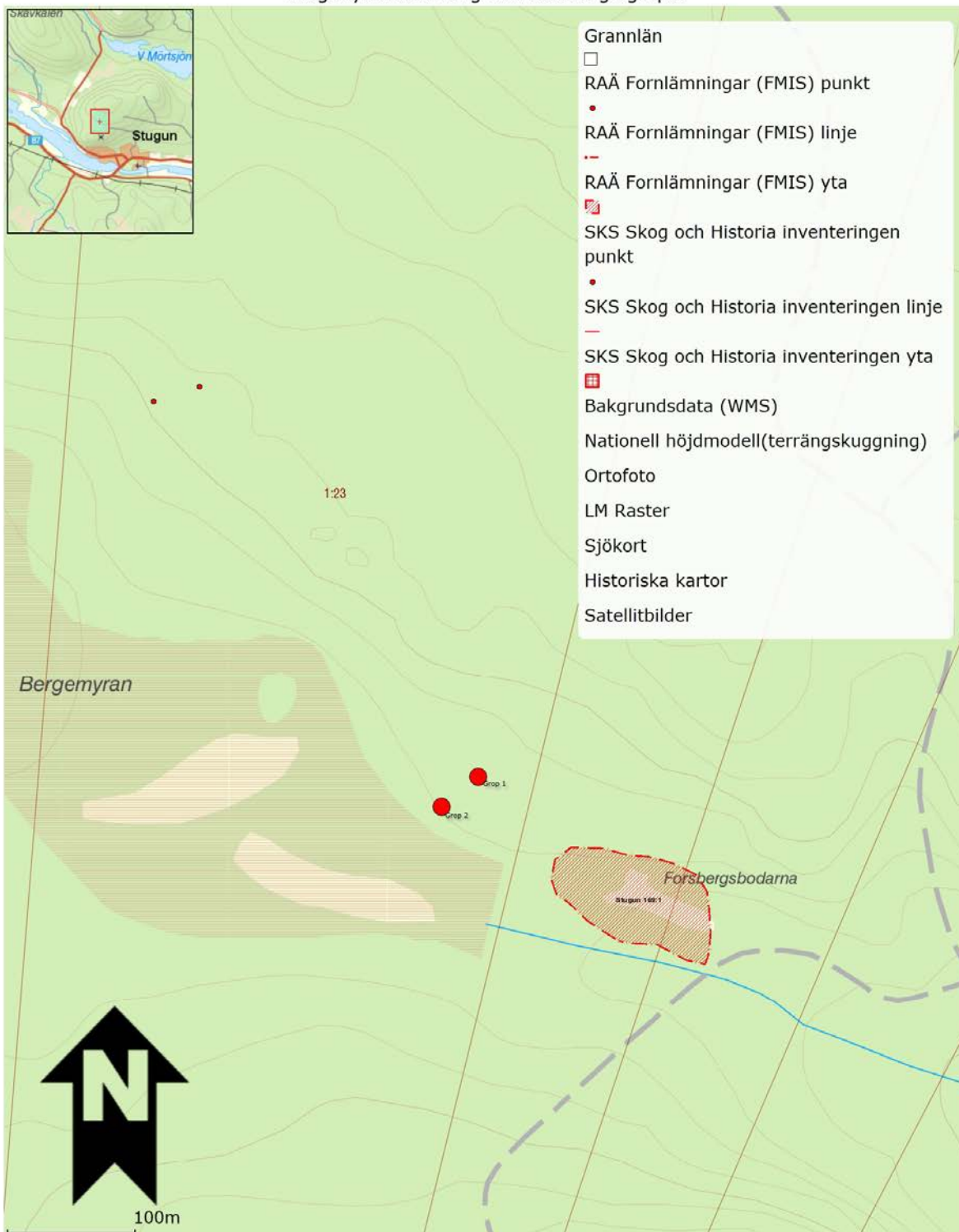
Länsstyrelsens villkor/riktlinjer uppfyllts

4. Markberedning
☒ Ja ☐ Nej
Kommentar:
Markberedning har inte skadat fornlämningarna.
5. Plantering
☒ Ja ☐ Nej
Kommentar:
6. Nedrisning
☐ Ja ☒ Nej
Kommentar:
Nedrisning av grop 1, riset ej borttaget. Stentäkt och fäbodlämning kraftigt nedrisade.
7. Mark/körskador
☐ Ja ☒ Nej
Kommentar:
Båda groparna har körskador på respektive vallar. Körskador på fäboden.
8. Andra angivna villkor/riktlinjer
☐ Ja ☐ Nej
Kommentar:
9. Skada enligt Riksantikvarieämbetets definition nedan
1 -
2 2
3 -
Kommentar:
Skada genom nedrisning i kombination med körskador.

Betyg 2 utifrån nedrisning och körskador. Inga skador av markberedning.

Avverkning

Stugubyn 1:23. Oregistrerade fångstgropar

© Länsstyrelsen, Lantmäteriet, NVDB, ESRI Inc, RAÄ, SGU, Sjöfartsverket, SMHI, SVO, SCB, SJV, FM, Bergsstaten, SLU

Skala 1:3824

De aktuella fångstgroparna ligger centralt i kartan. Grop 1 i norr och grop 2 i söder.

*Källarruin på fåboden
Bergebodarna
(Skogsstyrelsens Skog
och Historiaregister,
SoH3118986).*

Körskador från
avverkningen vid entrén
till källaren där också
mängder med ris
lämnats. Skada enligt
2, ovan. Fastigheten
Stugubyn 1:23.

Översikt över avverkningsområdet.
Nedan: Fångstgrop 1 var kraftigt nedrisad.

9. Stugubyn 3:5

Länsstyrelsens dnr:	431-6145-2012
Skogsstyrelsens dnr:	A32314-2012
Fastighetsägare:	SCA
Utförarens beteckning:	SCA-0000-8997
Utförare och ombud:	Magnus Persson, SCA Stugun
Fornlämning RAÄ-nr:	10:1
Socken:	Stugun
Fastighet:	Stugubyn 3:5
Kommun:	Ragunda
Län:	Jämtlands län
Datum för tillsyn:	2015-08-13 och 2015-08-21
Närvarande vid tillsynen:	Olle Hörfors

Redovisning av tillsynen på, fornlämning Raä 10:1 i Stuguns socken.

Länsstyrelsen har den 13 och 21 augusti 2015 genomfört tillsyn av hur arbetsföretaget uppfyllt villkoren i beslutet om avverkning på fornlämning Raä 10:1 i Stuguns socken. Utifrån framtagna bedömningskriterier kan konstateras följande:

- » Avverkning och bortforsling var genomförd.
- » Markberedning med fläckberedare utförd.
- » Körspår förekommer, särskilt där timret förts ut.
- » Basväg för utförsel av timmer löper delvis över vallen till fornlämningen som skadats.

Länsstyrelsens bedömning

- » En fångstgrop belägen i NV utkanten av det avverkade området.
- » Fångstgropen markerad med hänsynsband natur och kultur samt kulturstubbar. Dessa är ställda på vallen.
- » Basväg för utförsel anlagd i direkt anslutning till vallen som skadats relativt stor omfattning av körning i söder.
- » Inga skador av markberedning som endast finns söder om basvägen
- » Fornlämningen skadad av körning.

1. Fornlämning RAÄ-nr: Raä Stugun 10:1
2. Fornlämningstyp: Fångstgrop
3. Fornminnesinventerad av RAÄ: 1967 och 2005

Har Länsstyrelsens villkor/riktlinjer uppfyllts

4. Markberedning
 - ☒ Ja ☐ Nej
 - Kommentar:*

5. Plantering

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

6. Nedrisning

☒ Ja ☐ Nej

Kommentar:

Ris förekommer på den avverkade ytan men kvarliggjer inte på fornlämningen.

7. Mark/körskador

☐ Ja ☒ Nej

Kommentar:

Den basväg som anlagts för utförsel från avverkningen går till följd av att kulturstubbarna ställts på vallen till fångstgropen dikt an mot vallen. Denna har skadats ordentligt av körning och är delvis helt ihoptryckt.

8. Andra angivna villkor/riktlinjer

☐ Ja ☐ Nej

Kommentar:

9. Skada enligt Riksantikvarieämbetets definition nedan

1. 1

2. -

3. -

Kommentar:

Betyg 2. Körskada som påverkar upplevelsevärdet av fornlämningen

Översikt över den avverkade ytan.

Fångstgropen var markerad med kulturstubbar och band. I båda fallen på vällen.

Basvägen var anlagd direkt utanför kulturstubbarna vilket inneburit att halva vällen förstörts av körning. Detta utgör ett gränsfall till skada enligt klass 2.

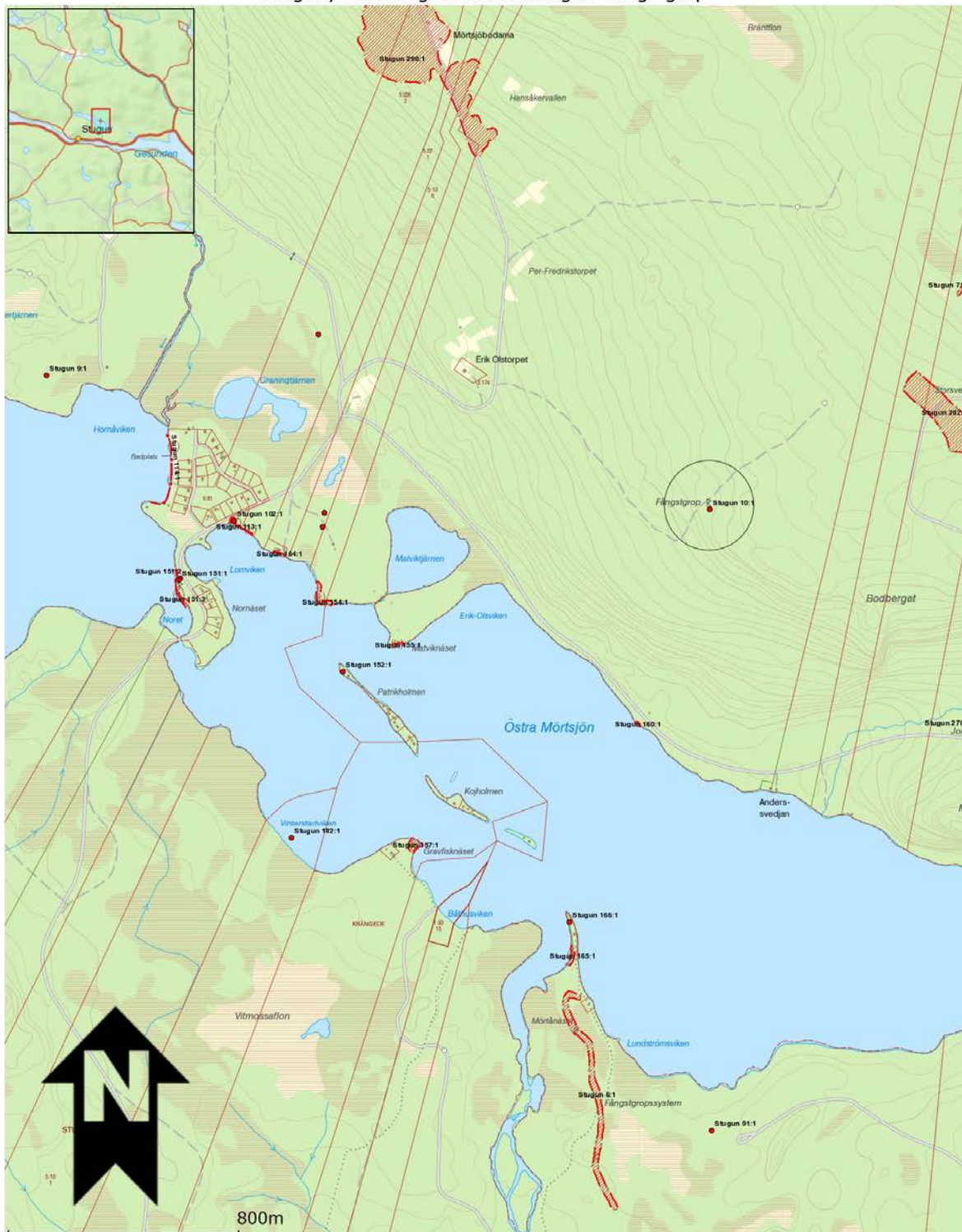
Basvägen går så nära kulturstubbarna att en del av vallen körts sönder. Gropen till vänster, vallen med två kulturstubbar utmärkta med band i mitten, basvägen till höger.

Fångstgropen.

Avverkningsanmälan

Stugubyn 3:5 Ragunda. Raå Stugun fångstgrop

© Länsstyrelsen, Lantmateriet, NVDB, ESRI Inc, RAÅ, SGU, Sjöfartsverket, SMHI, SVO, SCB, SJV, FM, Bergsstaten, SLU

Skala 1:16867

9. Överammer 2:1

Länsstyrelsens dnr:	431-1271-2012
Skogsstyrelsens dnr:	A56678-2011
Fasthetsägare:	Privat
Utförarens beteckning:	SCA-0000-6218
Utförare och ombud:	SCA Hammarstrand, Mats Arvidsson
Fornlämning RAÄ-nr:	Raä 70:1-2
Socken:	Ragunda
Fastighet:	Överammer 2:1
Kommun:	Ragunda
Län:	Jämtlands län
Datum för tillsyn:	2015-08-13 och 2015-08-23
Närvarande vid tillsynen:	Olle Hörfors

Redovisning av tillsynen på, fornlämning Raä 70:1-2 i Ragunda socken.

Länsstyrelsen har den 13 och 23 augusti 2015 genomfört tillsyn av hur arbetsföretaget uppfyllt villkoren i beslutet om avverkning på fornlämning Raä 70:1-2 i Ragunda socken. Utifrån framtagna bedömningskriterier kan konstateras följande:

- » Avverkningen var genomförd. Kalhuggning med ett relativt stort antal frötallar.
- » Markberedning med fläckberedare i hela ytan.
- » Inga körspår.
- » Obetydligt med kvarliggande ris.

Länsstyrelsens bedömning

- » Avverkningen var utförd. Ett relativt stort antal frötallar lämnade. Området markberett med fläckberedare.
- » Fornlämningen Raä Ragunda 70:1 och 70:2 kunde ej påträffas inom den avverkade ytan där de skulle finnas enligt kartorna. På den skiss som finns med i fms ligger Raä 70:1 dikt an och delvis under den körväg som använts vid avverkningen. Gropen var redan 1994 igenfylld och svår att identifiera. I dag syns inga spår av den. Fornlämning Raä Ragunda 70:2 som på kartan ligger inom det avverkade området ligger i själva verket utanför och strax öster om detta.
- » Stora delar av den avverkade ytan utgörs av äldre grustäkter. Dessa är dock igenväxta sedan länge.

1. Fornlämning RAÄ-nr: Raä 70:1 och 70:2 i Ragunda socken
2. Fornlämningstyp: Fångstgropar
3. Fornminnesinventerad av RAÄ: 1994 och 2005

Har Länsstyrelsens villkor/riktlinjer uppfyllts

4. Markberedning

☒ Ja ☐ Nej*Kommentar:*

5. Plantering

☒ Ja ☐ Nej*Kommentar:*

6. Nedrisning

☒ Ja ☐ Nej*Kommentar:*

7. Mark/körskador

☒ Ja ☐ Nej*Kommentar:*

Skada enligt Riksantikvarieämbetets definition nedan

1 -

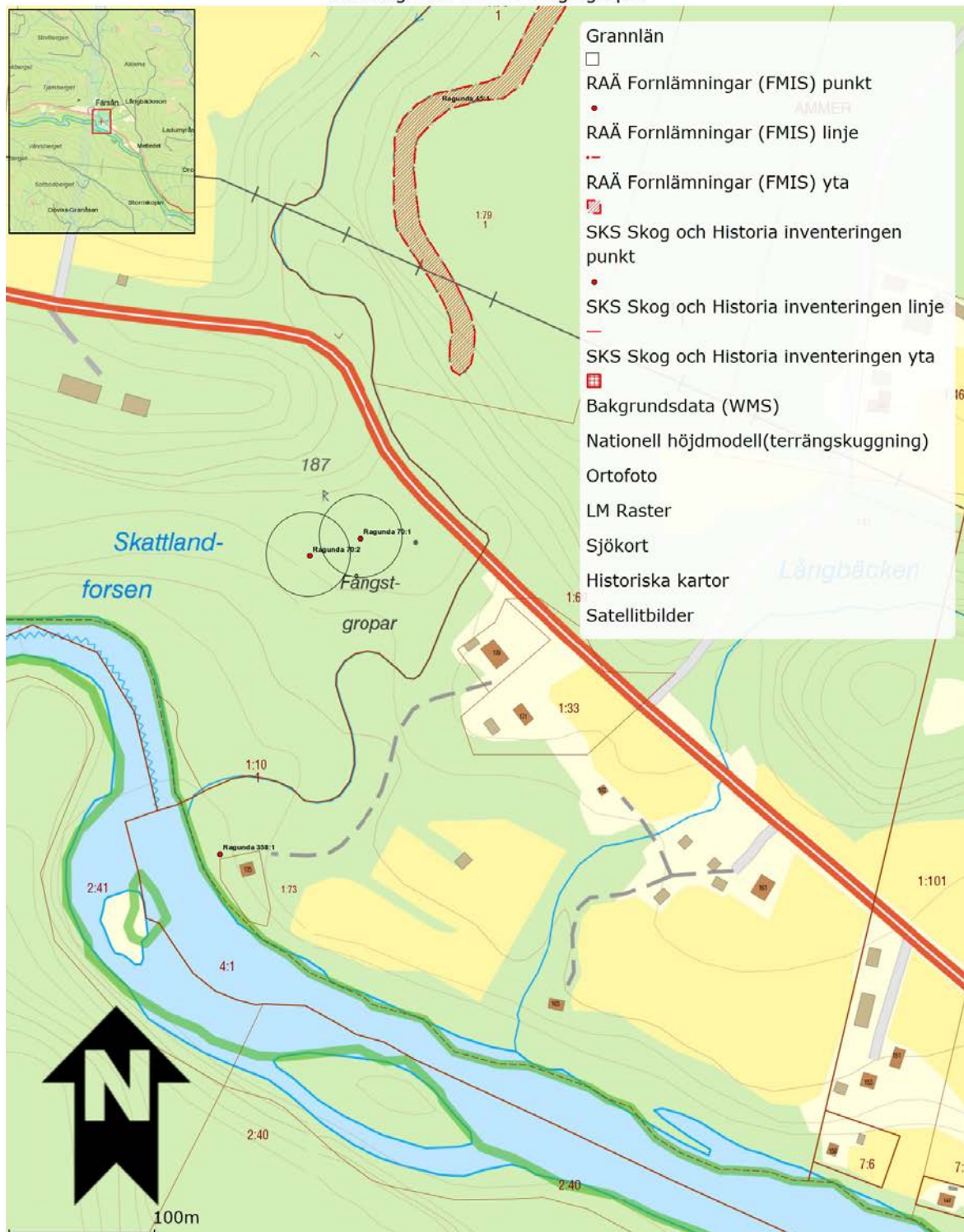
2 -

3 -

*Kommentar:***Betyg 1. Fornlämningarna ligger utanför den avverkade ytan.**

Överammer 2:1

Raä Ragunda 70:1-2 fångstgropar

© Länsstyrelsen, Lantmateriet, NVDB, ESRI Inc, RAÄ, SGU, Sjöfartsverket, SMHI, SVO, SCB, SJV, FM, Bergsstaten, SLU

Skala 1:3352

Översikt av den avverkade ytan. Raå Ragunda 70:1 ligger intill och under körvägen längst till vänster i bild.

Översikt den avverkade ytan. Ytan bestod av två terrasser med sandig mo. Bilden visar den nedre terrassen. Skattlandsforsen ligger bakom träddridån.

Tillsyn av avverkningar som berör fornlämning 2015

Länsstyrelsen i Jämtlands län fattade den 10 augusti 2015 beslut om tillsyn av fornlämningar som finns på skiften där avverkning planerades under år 2012. Tillsynen var avsedd att omfatta fältgranskning av minst tio avverkningar i Jämtlands län.

På fyra av tio lokaler som besöktes fanns skador som enligt Riksantikvarieämbetes och Skogsstyrelsens definition bör ges betyg 2 eller ringa påverkan. Orsaken var i de flesta fall att ris lämnats eller att körskador på fornlämningen uppstått.

Körskadorna berodde i samtliga fall på att fornlämningarna markerats för dåligt. I många fall hade kulturstubbar och utmärkning med band skett på eller till och med innanför vallen till fångstgropar. På ytterligare två lokaler, Bodsjöbyn och Stugubyn 1:19 finns stor risk för att skador ska uppstå om avverkning och markberedning ska ske, detta på grund av samma dåliga utmärkning. Två objekt, Arvesund och Stugubyn 1:19 har undgått skador trots dålig uppmärkning av fornlämningarna.

I det fall statistik alls ska räknas på 10 objekt innebär utfallet visar att 40 procent av avverkningarna uppvisar skador enligt Riksantikvarieämbetets och Skogsstyrelsens definition och att ytterligare 40 procent riskerar eller har riskerat att skadas till följd av dålig uppmärkning.

Jämtlands läns äldsta träbyggnad – Boddas bönhus i Bodsjö, Bräcke.
Foto: Olle Lundgren, Länsstyrelsen Jämtlands län.

Länsstyrelsen Jämtlands län

Postadress: 831 86 Östersund
Besöksadress: Residensgränd 7
Telefon: 010-225 30 00
jamtland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/jamtland